

Miloš Havelka:

**POSUDEK
na bakalářskou esej**

LUBOMÍRA WOLFA

Proměny podnikové kultury v kontextu modernizace a transformace institucí v České republice – příklad bankovníctví

S ohledem na odborné zaměření se v mém posudku mohu soustředit zejména na obecné teoreticko metodologické aspekty posuzované bakalářské eseje Lubomíra Wolfa ***Proměny podnikové kultury v kontextu modernizace a transformace institucí v České republice – příklad bankovníctví***, tj. zejména na první část jeho práce, a méně na posouzení druhé části, která má do jisté míry charakter *case study*, v níž se autor pokouší využít předchozí výklady pro ukázání situaci v transformujícím se českém bankovníctví. Svě výklady pak autor shrnuje a do jisté míry opakuje ve třetí části nadepsané Závěr. Pak následují přílohy, neproduktivní pět krátkých interview s pracovníky bank, které autor vedl jako součást své bakalářské práce.

Svůj výklad proměn českého bankovníctví po sametové revoluci autor situoval do poměrně širokého sociologického kontextu, z něhož, jak to vyplývá ze samotného názvu práce, vyzvedl několik velice obecných, filosoficko teoretických a zároveň i metodologicky orientovaných konceptů, totiž modernizace, transformace a instituce, a vedle toho sociologicko ekonomický a sociálně psychologický pojem podnikové kultury. Svě sociologické úvahy pak opřel zejména o komparaci analýz Z.°Baumana, D. Bella a A. Giddense. Zde prokázal dobré porozumění jak jejich teoretickým pozicím, tak obsahovým intencím jejich analýz, i když je nakonec využil spíše jen pro obecné kontextování svého zájmu.

To ruší zejména v úvodních pasážích textu (např. obecná charakteristika sociologie jako vědy a úvahy o sociologické imaginaci vůbec), a méně pro silnou formulaci svého problému, případně vstupních hypotéz.

Odtud pak vyplývají některá triviální zjištění, jako třeba na str. 25, kde se po dlouhém výkladu koncepcí radikální změny, vzniku byrokracie, Parsonsovských subsystémů atd. nakonec dojde ke konstatování, že *přesné a úplné vymezení podnikové kultury je velmi obtížné*" aby se pak jako doklad opakovalo několik jejich definic a nakonec stejně zvolila a rozvedla jedna z nich.

Obecně se dá říci, že tendence k obecným a ve vztahu k tématu nekonkrétním charakteristikám (v čem je sociologie prospěšná neodborníkům, k jakým civilizačním změnám za posledních 200 let došlo, že stojíme na prahu nové éry atp.) se objevuje v celé úvodní části. Čertovo kopytko práce pak spočívá v tom, že sociologické výklady působí

spíše jako prostředek obecného historického situování než jako východisko konkrétních analýz.

Je např. správné důležité, když se vyzvedne Giddensovo diskontinuitní pojetí společenského vývoje, ale důležité by bylo ukázat jednoznačně, jaké jsou prvky kontinuity a diskontinuity v transformaci české společnosti vůbec, jak se projevíly nebo neprojevíly v bankovníctví a jak v podnikových kulturách jednotlivých bankovních domů.

Očekával bych rovněž zřetelnou typologizaci možných přístupů k jednotlivým sociálním fenoménům. I když se ve společnosti prosadily liberalistické, víceméně na samočinnost trhu orientované přístupy, bylo by zajímavé podrobněji ukázat na roli a možnosti a meze konkurujících přístupů institucionálních. Byly systémové, mocenské, ideologické atp? A také: Když už se třeba zajímavě nastíní vývoj českého bankovníctví, jistě by stálo za to k těmto shora uvedeným rozdílům ve výkladu přihlížet. Podobné typologické rozdíly by se daly ukazovat také v samotné transformaci po roce 1989, kdy spolu po jistou dobu soutěžily přístupy zdůrazňující kontinuitnost a diskontinuitnost změn.

Spíše enumerativní charakteristiky problémů pak způsobují větší či menší nepřesnosti ve výkladu a používání jednotlivých pojmů: např. dichotomii věd (jejich rozlišování na idiografické a nomotetické) je třeba chápat filosoficko-teoreticky, tzn. jako metarovinu perspektiv poznání, a nikoli používat bezprostředně metodicky pro analýzu lidského jednání, což je možné až po zavedení metodologického rozdílu „výkladu“ (Erklären) a „porozumění“ (Verstehen).

Jisté výhrady mám také k použité literatuře, o níž se autor v práci opírá. Její volba je pro bakalářskou úroveň respektovatelná ale do jisté míry je pro mne nepochopitelné, že v ní není uveden ani jeden titul z pera vedoucího práce doc. Müllera, který v českém prostředí patří k těm autorům, kteří pojem modernizace do národního diskurzu zaváděli a používali pro analýzu ekonomicko-politické transformace.

Práce se mi zdá zajímavou a původní tam, kde se autor obrací k bankovnímu sektoru a podnikové kultuře (tj. přibližně od str. 19). Nejen proto, že se zde jedná o sféry sociálního života, kterým se – bohužel – věnuje stále malá pozornost, ale také, že se zde poukazuje i na další možnosti přístupu (aplikovaná etika, kulturologická analýza atd.).

Ale i zde, jak dokládá např. autorův výklad možností empirického výzkumu podnikové kultury, se vrací jeho sklon k povšechnosti. Vstupní hypotéza dotazníků, totiž důkaz neexistence podnikové kultury za socialismu, se mi v odpovědích nezdá potvrzena, spíše se potvrzuje neexistence té její formy, kterou autor preferuje. Možná, že za socialismu jen byla jinak založena, sledovala jiné integrační cíle a využívala jiné prostředky sociální koheze. To zároveň znamená: není konkrétně

ukázáno, v jakém vztahu jsou tato interview k předchozím výkladům o bankovní sféře. Dále: reprodukováná interview omezují pouze na šest poměrně obecných otázek; není ukázáno, jak byla skupina respondentů volena a zda se jednalo o písemné anebo ústní odpovědi; dále: chybí úvaha, proč někteří oslovení interview odmítli a zda se to třeba netýká podnikové kultury, chybí informace, zda je problém podnikové kultury v podniku aktuální a diskutovaný problému anebo, což samozřejmě ovlivňuje stanoviska. Atp.

Svým rozsahem (práce má celkem 42 včetně literatury a 10. str. příloh) i zpracováním splňuje esej Lubomíra Wolfa nároky na bakalářskou práci. Její úroveň hodnotím jako průměrnou a navrhuji ocenit mírně pod polovinou bodové škály (2 až 2-).

Miloš Havelka